

SÖKANDE

Everon Sverige AB, 559073-8992
Olaf Kyrkogata 50
602 32 Norrköping

Ombud: advokaten Walter Sköldstam
ANNOT Advokatbyrå AB
G:a Rådstugugatan 30
602 24 Norrköping

MOTPARTER

1. Lunds kommun

Ombud: upphandlingsjuristen Delia Ander
Lunds kommun
Box 41
221 00 Lund

2. Tunstall AB, 556135-1197
Box 9028
200 39 Malmö

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten beslutar att upphandlingen ”Trygghetslarm till äldreboendena Brunnsgratan 13 A och Brunnsgratan 15 A i Lund 2017”, KS2017/0351, får avslutas först sedan rättelse vidtagits på så sätt att en ny anbudsutvärdering gjorts, varvid Lunds kommun ska utgå från att Tunstall AB:s anbud inte uppfyller förfrågningsunderlagets obligatoriska krav att alla kostnader för serviceavtalet ska ingå i anbudet.

BAKGRUND

Lunds kommun genomför upphandling av ”Trygghetslarm till äldreboendena Brunnsgatan 13 A och Brunnsgatan 15 A i Lund 2017”, KS2017/0351. Upphandlingen genomförs med förenklat förfarande.

Efter anbudsutvärdering beslutade Lunds kommun att anta Tunstall AB:s (Tunstalls) anbud.

YRKANDE M.M.

Everon Sverige AB (Everon) ansöker om ingripande enligt LOU och yrkar att rättelse ska ske på så sätt att det förordnas om en ny utvärdering där vinnande anbudsgivare Tunstall inte får delta. Everon anför bl.a. följande. Tunstall har felaktigt tilldelats kontrakt. Tunstalls anbud är orent och innehåller en prisreservation i strid med förfrågningsunderlagets obligatoriska krav. I förfrågningsunderlaget p. 3.4.1 anges att totalpris ska lämnas och det anbud som uppfyller alla ovillkorliga krav och har lägst pris är det som ska antas. I p. 3.4.2 anges vidare att pris ska anges för fullserviceavtal för tid efter garantitid. Under p. 3.2.17 anges att ”alla kostnader för serviceavtalet ska ingå i anbudet”. Servicekraven förtydligas under p. 3.2.17.1 för såväl serviceavtal under garantitid som efter garantitid genom vissa minimikrav. Ett av dessa minimikrav är att reservdelar ska ingå i serviceavtalet likväl som att angiven kostnad ska omfatta allt som ingår i serviceavtalet. Tunstall har i bilaga enligt nyss nämnda punkt angett följande avseende reservdelar för serviceavtalet efter garantitid under rubrik ”Serviceavtal innehåll”: ”Tunstall tillhandahåller reservdelar enligt gällande prislista”. Tunstalls reservation i angiven bilaga innebär att Tunstall reserverat sig mot att reservdelar ingår i månadskostnaden genom att förbehålla sig och ange att reservdelar istället debiteras enligt separat prislista. Det kan aldrig tillåtas några former av prisreservationer, förbehåll eller villkor i anbudet som står i

strid med de krav som ställts upp i en upphandling. Att tillåta Tunstalls anbud strider mot de grundläggande principerna för offentlig upphandling, särskilt principen om likabehandling. På grund av bristen i upphandlingen har Everon lidit eller riskerat att lida skada då Everon haft det näst bästa anbudet och därmed gått miste om eller potentiellt gått miste om tilldelning av kontrakt.

Lunds kommun anser att ansökan ska avslås och anför bl.a. följande. Tunstall har uttryckligen accepterat och bekräftat villkoren i förfrågningsunderlaget angående serviceavtal. Vid avtalsskrivning är det ostridigt att alla kostnader för serviceavtalet ingår i inlämnat pris i anbudet. Kommunen har begärt en förklaring angående uppgifterna i Tunstalls bilaga. Tunstall har uppgett att det är en felskrivning och att kraven i förfrågningsunderlaget uppfylls och att dessa kommer att fastställas vid avtalsskrivning. Tunstall har således i anbudet angett att kraven uppfylls och genom förtydligande uppgett att alla kostnader för reservdelar, material, arbetskostnader och resor ingår i anbudet även efter garantitid. Kommunen finner inte anledning att förkasta Tunstalls anbud. Eftersom Tunstalls anbud inte utvärderats på oriktiga grunder har Everon inte lidit eller riskerat att lida skada.

Everon genmäler bl.a. följande. En brist i en vinnande leverantörs anbud kan inte läkas i efterhand genom avtalsskrivning, eftersom det skulle innebära att anbudsgivarna inte behandlas lika. Ett förtydligande av ett anbud måste alltid vara förenligt med likabehandlingsprincipen och principen om transparens. Även om det inte anges i lagtexten är möjligheten till förtydligande avsett att tillämpas före tilldelningsbeslut. Motstridiga svar på obligatoriska krav kan aldrig accepteras inom ramen för ett förtydligande. Det kan således inte tillåtas att Tunstall får föra in nya eller ta tillbaka lämnade sakuppgifter för ett obligatoriskt krav, genom att i efterhand hävda att de "skrivit fel" angående en så väsentlig och grundläggande del som en prisreservation. Kommunen har inte stöd i LOU för att tillåta ändring av

Tunstalls anbud i efterhand genom att tillåta att de ändrar svaret till ett obligatoriskt krav.

Tunstall ansluter sig till Lunds kommuns talan.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Inledningsvis konstaterar förvaltningsrätten att lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, är tillämplig i målet (se p. 4 i övergångsbestämmelserna till nämnda lag).

Enligt 4 kap. 1 § LOU ska en upphandlande myndighet behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet.

Av 20 kap. 6 § LOU framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Förvaltningsrättens bedömning

Everon gör gällande att Tunstalls anbud är orent och innehåller en prisreservation i strid med förfrågningsunderlagets obligatoriska krav.

Av förfrågningsunderlagets avsnitt 3.2.17, Garanti och service, framgår bl.a. följande. Garantitiden ska vara två (2) år efter slutbesiktigad, godkänd in-

stallation. Därefter ska ett serviceavtal gälla om ett (1) år efter att garantitiden har löpt ut, med möjlighet att förlänga ett år i taget till maximalt tre (3) år. Under garantitiden och servicetiden ska fullständigt serviceavtal med en maximal inställetid på ett dygn gälla. Alla kostnader för serviceavtalet ska ingå i anbudet.

Av avsnittet 3.2.17.1, Minimikrav på innehåll i serviceavtal, framgår att reservdelar, material, arbetskostnader och resor ska ingå i avtalet. Vidare framgår att det till anbudet ska bifogas en beskrivning av omfattningen av serviceavtal under garantitiden respektive av omfattning och kostnad för serviceavtal efter garantitiden.

I avsnittet 3.4.2, Pris, anges bl.a. följande. Ange fast totalpris för trygghetslarmanläggningen, inklusive alla varor och tjänster. Ange pris per år för fullserviceavtal efter garantitid.

Tunstall har i sitt anbud bekräftat att bolaget accepterar de krav som anges i avsnitt 3.2.17 och 3.2.17.1. Samtidigt har bolaget i en bilaga till anbudet angett att efter garantitiden är serviceavtals innehåll bl.a. att Tunstall tillhandahåller reservdelar enligt gällande prislista.

I enlighet med likabehandlingsprincipen får den upphandlande myndigheten inte bortse från sådana obligatoriska krav som uppställs i förfrågningsunderlaget (HFD 2016 ref. 37). EU-domstolen har slagit fast att det med hänsyn till principen om likabehandling krävs att samtliga anbud är förenliga med bestämmelserna i kontraktshandlingarna för att garantera en objektiv jämförelse av anbuderna. Detta skulle inte uppfyllas om anbudsgivarna tilläts avvika från grundläggande bestämmelser i kontraktshandlingarna genom förbehåll, med undantag från de fall då dessa bestämmelser uttryckligen ger denna möjlighet (mål C-243/89 Kommissionen mot Danmark, punkt 37 och 40).

Enligt förvaltningsrätten framgår det klart och tydligt av förfrågningsunderlaget att reservdelar m.m. ska ingå i serviceavtalet såväl under som efter garantitiden. Vidare framgår att alla kostnader för serviceavtalet ska ingå i anbudet. Genom att ange att reservdelar tillhandahålls enligt prislista i det serviceavtal som gäller efter garantitiden anser förvaltningsrätten att Tunstall inte reservationslöst har accepterat uppställda krav i upphandlingen. Förvaltningsrätten anser således att Tunstall, vid tidpunkten för anbudstidens utgång, inte uppfyllde det obligatoriska kravet att alla kostnader för serviceavtalet – bl.a. avseende reservdelar – ska ingå i anbudet.

Tunstall har efter anbudstidens utgång getts tillfälle av Lunds kommun att förtydliga sitt anbud. Tunstall har därvid uppgett att skrivningen ”Tunstall tillhandahåller reservdelar enligt gällande prislista” är en felskrivning, att kraven i förfrågningsunderlaget uppfylls och att dessa kommer att fastställas vid avtalsskrivning. Lunds kommun anser att det i vart fall genom Tunstalls förtydligande framgår att Tunstall uppfyller de obligatoriska kraven i förfrågningsunderlaget.

Rättelser och förtydliganden av inlämnade anbud kan göras endast med stöd av 4 kap. 9 § LOU. Enligt den bestämmelsen får en upphandlande myndighet tillåta eller begära att en leverantör rättar en felskrivning, felräkning eller något annat fel i en handling som getts in av leverantören. Myndigheten får också tillåta eller begära att en leverantör förtydligar eller kompletterar en sådan handling. En sådan åtgärd ska vara förenlig med principerna om lika-behandling och öppenhet.

Av förarbetena till 4 kap. 9 § LOU framgår bl.a. följande. Tillåtande av eller begäran om rättelse av en felskrivning, felräkning eller något annat fel i en handling som getts in av leverantören innebär en hög risk för brott mot lika-behandlingsprincipen. Rättelse innebär i formell mening att redan lämnade uppgifter ändras. I reell mening är emellertid ett anbud oförändrat efter en

rättelse. Om det finns ett fel i ett intyg som utfärdats av tredje man och som lämnas in av leverantören, sker rättelse genom att leverantören lämnar in ett nytt, korrekt intyg. Av likabehandlingsprincipen följer att en anbudsansökan eller ett anbud som utgångspunkt inte får ändras efter det att tidsfristen för att ge in handlingen löpt ut. Gemensamt för termerna förtydliga och komplettera är att det inte handlar om att ersätta tidigare lämnade uppgifter med nya utan om att konkretisera dem på något sätt. Möjligheten att ersätta tidigare lämnade uppgifter regleras genom möjligheten till rättelse. (prop. 2015/16:195 s. 976-978 och 445-448)

Den för alla upphandlingsförfaranden grundläggande principen om likabehandling innebär enligt EU-domstolens praxis bl.a. att det inte är tillåtet för en anbudsgivare att efter anbudstidens utgång göra ändringar i anbudet (se bl.a. EU-domstolens dom i mål C-243/89 Kommissionen mot Danmark, punkt 37). Kammarrätterna har vidare i flera fall funnit att motstridiga anbudsuppgifter som innebär bristande uppfyllelse av obligatoriska krav varken kan läkas genom förtydligande eller komplettering (se t.ex. Kammar-rätten i Stockholms dom den 6 februari 2013 i mål nr 6530-12 och Kammar-rätten i Jönköpings dom den 8 juni 2012 i mål 834-12).

Enligt förvaltningsrätten har Tunstall, genom den prisreservation som lämnats i det ursprungliga anbudet, lämnat ett orent anbud. Den uppgift som Tunstall lämnat först efter det att tilldelningsbeslut meddelats, att bolaget frånfallit det i anbudet angivna villkoret att reservdelar tillhandahålls enligt gällande prislista, innebär att innehållet i Tunstalls anbud ändras i såväl reell som formell mening. Förändringen kan således inte ses som en rättelse av en felskrivning. Frånfallandet av villkoret är vidare en förutsättning för att anbudet ska uppfylla samtliga obligatoriska krav. Eftersom frånfallandet av villkoret förändrar det ursprungliga anbudet är det inte fråga om en konkretisering av redan lämnade uppgifter, varför förändringen inte kan accepteras inom ramen för förtydligande eller komplettering.

Genom att frånfalla ett lämnat villkor har Tunstall förändrat sitt anbud utöver vad som kan tillåtas inom ramen för rättelse, förtydligande och komplettering enligt 4 kap. 9 § LOU. Om förändringen skulle tillåtas får Tunstall en otillbörlig fördel jämfört med andra anbudsgivare, varför det skulle innebära ett brott mot likabehandlingsprincipen. Lunds kommun borde därför inte ha tillåtit Tunstalls förändring av anbudet. Att alla kostnader för serviceavtalet kommer att ingå i avtalet vid avtalsskrivning förändrar inte förvaltningsrättens bedömning.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser förvaltningsrätten att Tunstall inte uppfyllt de obligatoriska kraven i upphandlingen. Lunds kommun har därmed agerat i strid med likabehandlingsprincipen när Tunstalls anbud har utvärderats och antagits. Då Everon till följd härav har lidit eller riskerat att lida skada finns skäl att förordna om ingripande enligt LOU. Eftersom det inte har framkommit att bristerna i upphandlingen har påverkat det konkurrensuppsökande skedet är det tillräckligt att förordna om rättelse.

Upphandlingen ska rättas på så sätt att upphandlingen får avslutas först sedan en ny anbudsutvärdering gjorts varvid Lunds kommun ska utgå från att Tunstall AB:s anbud inte uppfyller förfrågningsunderlagets obligatoriska krav att alla kostnader för serviceavtalet ska ingå i anbudet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B LOU)

Louise af Klint

Susanne Axelsson har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens avgörande ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.** Adressen till förvaltningsrätten framgår av avgörandet.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av avgörandet. Om avgörandet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när det kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag som avgörandet meddelades. För offentlig part räknas tiden för överklagande alltid från den dag avgörandet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

Prövningstillstånd i kammarrätten

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Överklagandets innehåll

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person- eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Även adress och telefonnummer till arbetsplatsen ska anges, samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning.

Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-post-adress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Om samtliga ovan nämnda person- eller adressuppgifter har lämnats tidigare i målet och fortfarande är aktuella behöver de inte uppges igen. Om någon uppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. uppgift om det avgörande som överklagas – förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för avgörandet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens avgörande som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Forts. nästa sida

Avtal före laga kraft i vissa mål

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens avgörande har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan fyra förstnämnda lagarna och i 20 kapitlet i de två sistnämnda lagarna.

Ytterligare information

Behöver ni fler upplysningar om hur man överklagar kan ni vända er till förvaltningsrätten.